ผลกระทบของมาตรการลดหย่อนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร

The Effect of Tax Deductions on the Tax Compliance Behavior of Personal Income Taxpayers in the Bangkok, Thailand

กิตติมา เพ็ชร์เม็ด
สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้รับผิดชอบบาทความ

Kittima Pedmed
E-mail: 6614154108@rumail.ru.ac.th
Faculty of Business Administration Program in Accountancy
Ramkhamhaeng University
Corresponding author

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาผลของปัจจัยความคาดหวังและปัจจัยพฤติกรรมตามแผนที่มีต่อพฤติกรรมการเสียภาษี กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่ยื่นแบบภาษีในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความคาดหวัง ปัจจัยด้านความเป็นเครื่องมือ ปัจจัยด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม และปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีโดยสมัครใจ ซึ่งสะท้อนว่าการสร้างแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีต่อมาตรการลดหย่อนภาษีสามารถส่งเสริมความตั้งใจในการเสียภาษีได้อย่างมีประสิทธิผล

คำสำคัญ: ปัจจัยความคาดหวัง, ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน, พฤติกรรมการเสียภาษี

Abstract

The objectives of this study are to examine personal income tax compliance behavior among Bangkok residents classified by personal factors, and to investigate the effects of expectancy factors and planned behavior factors on tax compliance behavior. The sample group consists of 400 individuals who filed personal income tax returns in Bangkok. Data were

collected using questionnaires and analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and multiple regression analysis. The results reveal that expectancy, instrumentality, attitude toward behavior, and perceived behavioral control have positive effects on voluntary tax compliance. This indicates that fostering motivation and a positive attitude toward tax deduction measures can effectively enhance taxpayers' willingness to comply with tax obligations.

Keywords: Expectancy Factors, Planned behavior Factors, Tax compliance

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นรายได้สำคัญของภาครัฐที่ใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และสวัสดิการของประชาชน อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของประชาชนไทยยังเผชิญปัญหาเรื่องความสมัครใจและความเต็มใจในการเสียภาษี รวมถึงพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงภาษีในหลายรูปแบบ ซึ่งส่งผลให้รัฐสูญเสียรายได้ที่ควรจัดเก็บไปอย่างมีนัยสำคัญ (กรมสรรพากร, 2567)

เพื่อลดปัญหาดังกล่าว ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมายและลดภาระภาษี มาตรการที่สำคัญ เช่น การลดหย่อนค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล การลงทุนในกองทุนเพื่อการออมระยะยาว รวมถึงมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเฉพาะกิจอย่าง "ช้อปดีมีคืน" และ "เราเที่ยวด้วยกัน" โดยจากรายงานของกระทรวงการคลัง (2566) พบว่า มาตรการ "ช้อปดีมีคืน" สร้างเม็ดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจกว่า 56,000 ล้านบาท มีผู้เข้าร่วมกว่า 4.7 ล้านคน และเพิ่มรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มราว 4,500 ล้านบาท ขณะที่มาตรการ "เราเที่ยวด้วยกัน" กระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศกว่า 200,000 ล้านบาท มีผู้เข้าร่วมกว่า 10 ล้านคน และสร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการกว่า 60,000 รายทั่วประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2566)

มาตรการเหล่านี้สะท้อนถึงคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของนโยบายลดหย่อนภาษีที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายภาษีโดยสมัครใจ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อสงสัยว่ามาตรการลดหย่อนภาษีดังกล่าวจะสามารถสร้างพฤติกรรมการเสียภาษีที่ยั่งยืนได้เพียงใด จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ควรมีการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านความคาดหวังและพฤติกรรมตามแผนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเสียภาษีของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยความคาดหวัง และปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 5,431,199 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2568) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนกันยายน พ.ศ. 2568 - เดือนตุลาคม พ.ศ. 2568

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เขตที่อยู่ที่ทำงาน ประสบการณ์ยื่นแบบ ช่องทางการยื่นภาษี การใช้จ่ายตามมาตรการเกินตั้งใจ การใช้จ่ายตามสิทธิลดหย่อนที่มีผลต่อการลงทุน มาตรการลดหย่อนที่มีผลต่อการบริจาค ความเร็วในการยื่นภาษีเนื่องจากใช้สิทธิลดหย่อน ความตั้งใจในการรวบรวมเอกสารประกอบการใช้สิทธิลดหย่อน ความอยากหลีกเลี่ยงภาษี ระยะเวลาในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการลดหย่อน ช่องทางในการติดตามข้อมูล,ปัจจัยความคาดหวัง ได้แก่ ความคาดหวัง ความเป็นเครื่องมือ คุณค่าของผลลัพธ์, ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน น่าจะมีพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานครต่างกัน

2. ปัจจัยความคาดหวังและปัจจัยพฤติกรรมตามแผน มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร

2.เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร

3.เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยความคาดหวัง และปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความคาดหวัง

Vroom (1964) ได้อธิบายว่าบุคคลจะมีแรงจูงใจในการกระทำเมื่อเขาเชื่อว่าความพยายามของตนจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีและมีคุณค่าในสายตาของตน โดยทฤษฎีนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. ความคาดหวัง (Expectancy) หมายถึง ความเชื่อของบุคคลว่าความพยายามของตนจะนำไปสู่ผลสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจที่ตั้งเป้าหมายไว้ ในบริบทของพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี บุคคลที่มีความคาดหวังสูงจะเชื่อว่าหากตนเองทุ่มเทเวลา เตรียมเอกสาร และศึกษาข้อมูลภาษีอย่างรอบคอบ ก็จะสามารถยื่นแบบและชำระภาษีได้อย่างถูกต้องและไม่เกิดปัญหา ตัวชี้วัดของความคาดหวังจึงอาจได้แก่ ระดับความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการยื่นภาษี ความมั่นใจว่าความพยายามจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง และความเชื่อว่าการทำตามขั้นตอนทางภาษีอย่างถูกต้องจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการถูกตรวจสอบ ทั้งนี้ ความคาดหวังเป็นแรงผลักดันเบื้องต้นที่ทำให้บุคคลเริ่มต้นกระทำพฤติกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายภาษี

2. ความเป็นเครื่องมือ (Instrumentality) หมายถึง ความเชื่อว่าความสำเร็จในการปฏิบัติงานจะนำไปสู่รางวัลหรือผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ในกรณีของการเสียภาษี บุคคลจะมีแรงจูงใจสูงขึ้นหากเชื่อว่าการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีจะส่งผลให้ตนได้รับผลตอบแทนที่ดี เช่น ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี การคืนภาษีอย่างรวดเร็ว หรือการได้รับการยอมรับจากสังคมในฐานะพลเมืองดี ตัวชี้วัดของความเป็นเครื่องมือจึงประกอบด้วย ระดับความเชื่อว่าการทำหน้าที่ผู้เสียภาษีอย่างถูกต้องจะส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ความเชื่อว่าผลสำเร็จในการยื่นภาษีมีส่วนเชื่อมโยงกับรางวัลหรือสิทธิพิเศษจากภาครัฐ และความเข้าใจว่าการกระทำที่ถูกต้องมีผลโดยตรงต่อประโยชน์ที่จะได้รับ ความเป็นเครื่องมือจึงเป็นตัวเชื่อมระหว่าง “ผลสำเร็จจากความพยายาม” กับ “ผลตอบแทนที่คาดหวัง”

3. คุณค่าของผลลัพธ์ (Valence) หมายถึง ระดับความพึงพอใจหรือความสำคัญที่บุคคลให้กับผลลัพธ์นั้น

เมื่อนำทฤษฎีนี้มาประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สามารถอธิบายได้ว่า ผู้เสียภาษีจะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติตามภาษีเมื่อเขาคาดหวังว่าการยื่นภาษีจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดี เช่น การได้รับสิทธิลดหย่อนหรือสวัสดิการจากภาครัฐ เชื่อว่าผลลัพธ์นั้นจะเกิดขึ้นจริง และเห็นว่าผลลัพธ์จากการเสียภาษีมีคุณค่าต่อชีวิตและสังคมของตน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพฤติกรรมตามแผน

Ajzen (1991) ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นผลจากกระบวนการคิด การรับรู้ และแรงกดดันทางสังคม หากบุคคลมีทัศนคติที่ดี (Attitude) แรงสนับสนุนจากสังคม (Subjective Norm) ความเชื่อมั่นในความสามารถตนเอง (PBC) ก็จะก่อให้เกิด ความตั้งใจ (Intention) ที่สูงขึ้น และมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความตั้งใจนั้น เช่น การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างถูกต้องและเต็มใจ

1.ทัศนคติต่อพฤติกรรม เป็นการประเมินทางบวกหรือลบต่อการกระท านั้น ๆ ซึ่งทัศนคติต่อพฤติกรรมนั้นเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มาจากความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากความรู้สึกนึกคิดส่วนตัว ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าการกระท าพฤติกรรมใดๆแล้วจะได้ผลทางบวก ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น และก็จะเกิดเจตนาหรือตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น

2.การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งมาจากความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Subjective Beliefs) เป็นการรับรู้ของบุคคลว่าคนอื่น ๆ ที่มีความสำคัญสำหรับเขาต้องการหรือไม่ต้องการให้เขาทำพฤติกรรมนั้นๆ เช่น ถ้าคนรอบข้างหรือสังคมให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะ บุคคลก็จะรู้สึกกดดันให้ทำตาม เป็นต้น โดยกลุ่มอ้างอิงที่สำคัญอาจประกอบด้วย บุคคลในครอบครัว เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา เป็นต้น ซึ่งกลุ่มอ้างอิงที่สำคัญนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มประชากรและพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา

3.การควบคุมพฤติกรรมการรับรู้ ถูกกำหนดจากความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม (Control Beliefs) เป็นการรับรู้ความสามารถของบุคคลว่าเป็นการยากหรือง่ายที่จะทำพฤติกรรมนั้นๆ เช่น ถ้าบุคคลรู้สึกว่าการคัดแยกขยะสามารถทำได้ง่าย ก็จะมีแนวโน้มคัดแยกขยะมากขึ้น เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเสียภาษี

Allingham & Sandmo (1972) อธิบายว่าการปฏิบัติตามภาษีเป็นผลของการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน โดยผู้เสียภาษีจะเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์จากการเลี่ยงภาษีกับความเสี่ยงที่จะถูกตรวจสอบและถูกลงโทษ หากรัฐเพิ่มความน่าจะเป็นในการตรวจสอบและเพิ่มอัตราโทษ จะส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามภาษีมากขึ้น ในขณะที่อัตราภาษีที่สูงอาจกระตุ้นให้ผู้เสียภาษีเลี่ยงภาษี ทั้งนี้ ความรับรู้เชิงบวกต่อการใช้จ่ายภาครัฐ (public goods) ก็มีอิทธิพลให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามภาษีโดยสมัครใจมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

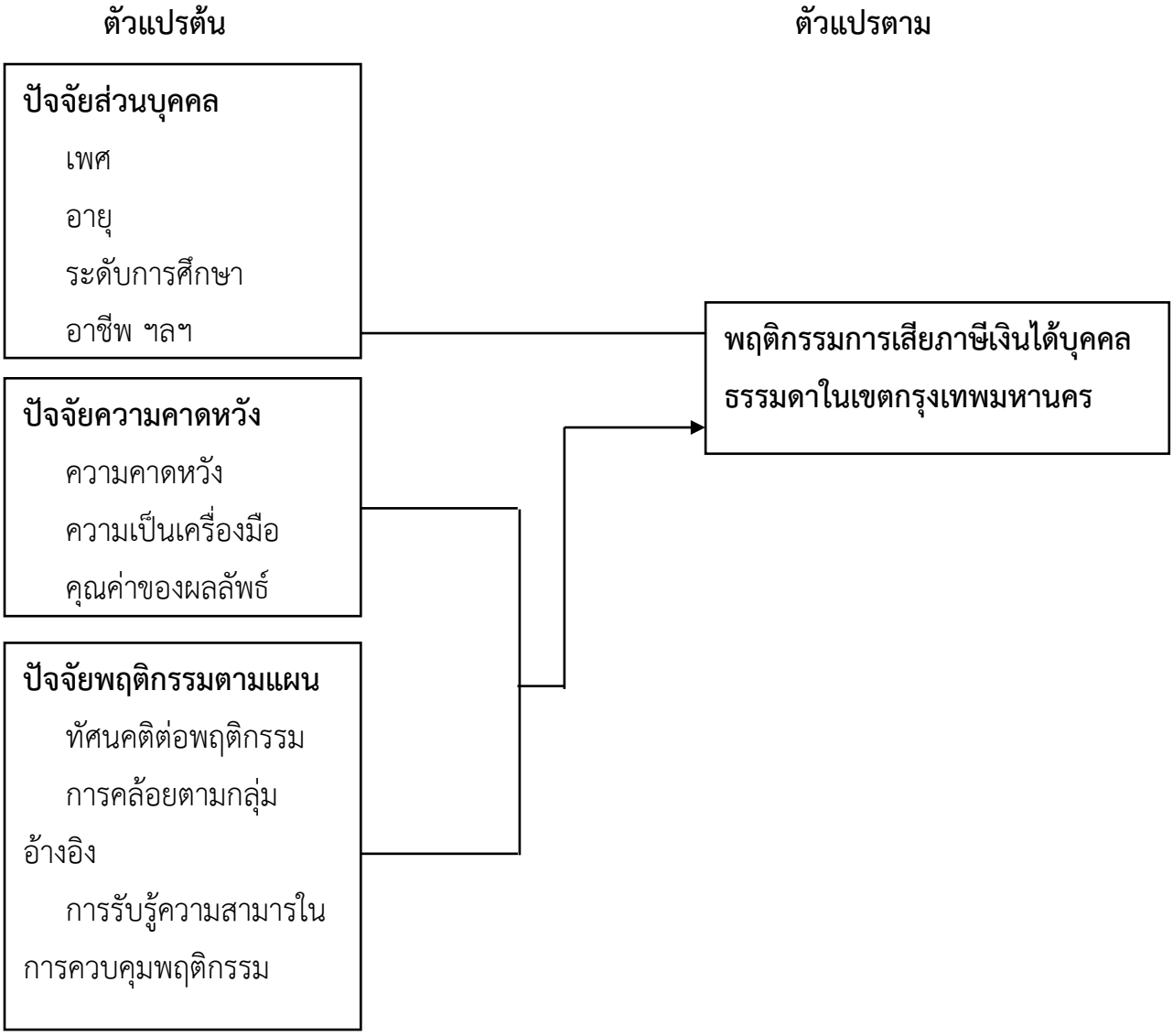

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด 400 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้คือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการเลือกตัวอย่างตามสะดวก ซึ่งหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลครบ 400 ชุด จะดำเนินการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และคำนวณผลโดยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติดังนี้

1. ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) กับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงกลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เขตที่อยู่ที่ทำงาน/อาศัย ประสบการณ์การยื่นแบบ ช่องทางการยื่นภาษี ฯลฯ

2. ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงปริมาณ ได้แก่ ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน และพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. พฤติกกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการทดสอบค่าที (t – Test)

2. พฤติกกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะนำไปสู่การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD

3. เพื่อศึกษาปัจจัยความคาดหวังและปัจจัยพฤติกรรมตามแผนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.25 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 ด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 27–42 ปี (Generation Y) จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 78.25 ด้านระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่จบระดับปริญญาตรี จำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 78.50 ด้านอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 20,001– 40,000 บาทต่อเดือน จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.25 ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่กรุงเทพมหานคร เขตชั้นกลาง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.75

ตาราง 1 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัย	b	Std. Error	Beta	t	Sig	F	Sig
ค่าคงที่	0.810	0.172		4.703	0.000*	77.808	.000
ความคาดหวัง	0.172	0.050	0.187	3.467	0.001*		
ความเป็นเครื่องมือ	0.178	0.059	0.176	3.005	0.003*		
คุณค่าของผลลัพธ์	-0.028	0.057	-0.025	-0.484	0.629		
ทัศนคติต่อพฤติกรรม	0.292	0.061	0.294	4.770	0.000*		
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.055	0.062	0.054	0.889	0.375		
การรับรู้ความสามารในการควบคุมพฤติกรรม	0.165	0.064	0.156	2.584	0.010*		

R = .737 ,R^2 = .543 , Adjust R Square = .536 , SEE = .423 *sig < 0.05

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า มีตัวแปรอิสระ จำนวน 4 ตัว ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.292 , ด้านความเป็นเครื่องมือ มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.178, ด้านความคาดหวัง มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.172 และด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.165 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.737 และสามารถพยากรณ์ (R^2) พฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 54.3 มีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ที่ ±0.423 ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอยได้ดังนี้

Y = 0.810 + 0.292 (ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม) + 0.178 (ด้านความเป็นเครื่องมือ) + 0.172 (ด้านการรับรู้ความสามารในการควบคุมพฤติกรรม) + 0.165 (ด้านความคาดหวัง)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ปัจจัยความคาดหวัง ด้านความคาดหวัง ด้านความเป็นเครื่องมือ และปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม และด้านการรับรู้ความสามารในการควบคุมพฤติกรรม มีผลต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาผลกระทบของมาตรลดหย่อนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม จากผลการทดสอบการถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า เมื่อคนมีทัศนติต่อพฤติกรรมมากขึ้นก็จะทำให้มีพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากขึ้น โดยให้ความสำคัญในเรื่องการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม อาจกล่าวได้ว่า หากในปัจจุบันต้องการให้ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการเสียภาษีเพิ่มขึ้น หน่วยงานภาครัฐควรมุ่งเน้นการสร้างและปลูกฝังทัศนคติในเชิงบวกต่อการเสียภาษีผ่านการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และโปร่งใส รวมถึงการสื่อสารให้เห็นถึง “ประโยชน์ของการเสียภาษี” ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานของ วัฒนา ศรีถาวร และอังสนา ศรีประเสริฐ (2564) ที่พบว่า ทัศนคติที่ดีของผู้เสียภาษีมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างมีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Ajzen (1991) ที่อธิบายว่าทัศนคติเชิงบวกต่อพฤติกรรมเป็นตัวกำหนดสำคัญที่ส่งผลต่อเจตนาในการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

ด้านความเป็นเครื่องมือ จากผลการทดสอบการถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า เมื่อคนมีความเป็นเครื่องมือมากขึ้นก็จะทำให้มีพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากขึ้น โดยให้ความสำคัญในเรื่องของความมั่นใจว่าการลงทุนตามมาตรการลดหย่อน (เช่น ประกัน, กองทุน) จะนำไปสู่ผลลัพธ์คือ ความคุ้มค่า ทั้งด้านการประหยัดภาษีและการลงทุน อาจกล่าวได้ว่า เมื่อบุคคลตระหนักว่าการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสามารถเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม ย่อมทำให้เกิดแรงจูงใจในการเสียภาษีอย่างสมัครใจมากขึ้น เพราะเห็นว่าความพยายามของตนไม่ได้สูญเปล่า แต่กลับก่อให้เกิดคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vroom (1964) ที่อธิบายว่า “ความเป็นเครื่องมือ” คือ การรับรู้ว่าผลลัพธ์ของพฤติกรรมจะนำไปสู่รางวัลหรือสิ่งตอบแทนที่มีค่าในสายตาของบุคคล และยังสอดคล้องกับงานของ พรเทพ สิงหกุล (2562) พบว่า ความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีจะได้รับสิทธิประโยชน์ตอบแทนจากภาครัฐ เป็นแรงกระตุ้นสำคัญให้เกิดพฤติกรรมการเสียภาษีที่ถูกต้อง

ด้านการรับรู้ความสามารในการควบคุมพฤติกรรม จากผลการทดสอบการถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า เมื่อคนมีการรับรู้ความสามารในการควบคุมพฤติกรรมมากขึ้นก็จะทำให้มีพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากขึ้น โดยให้ความสำคัญในเรื่องความมั่นใจแม้จะมีอุปสรรคก็สามารถควบคุมและจัดการให้การยื่นภาษีและการใช้สิทธิลดหย่อนของท่านเสร็จสิ้นได้ตามที่ต้องการ อาจกล่าวได้ว่าการรับรู้ว่าตนมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมได้ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างถูกต้อง เนื่องจากความมั่นใจในกระบวนการยื่นภาษีช่วยลดความกังวลและเพิ่มแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ประภาพรรณ วงศ์วิสุทธากร (2564) ซึ่งระบุว่า ความรู้ความเข้าใจในระบบภาษีและความเชื่อมั่นใน

ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างถูกต้อง เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างมีนัยสำคัญ

ด้านความคาดหวัง จากผลการทดสอบการถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า เมื่อคนมีความคาดหวังมากขึ้นก็จะทำให้มีพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากขึ้น โดยให้ความสำคัญในเรื่อง ความพยายามจะส่งผลให้การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของท่าน เป็นไปตามกฎหมาย ทุกประการ อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าหากมีการเตรียมความพร้อม จัดทำเอกสาร และยื่นแบบภาษีอย่างถูกต้องตามระเบียบ ย่อมได้รับผลลัพธ์ที่ดี เช่น การลดหย่อนภาษี การได้รับสิทธิประโยชน์จากมาตรการของภาครัฐ หรือการได้รับเงินคืนภาษีตามระยะเวลาอันเหมาะสม ความเชื่อเช่นนี้จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีด้วยความตั้งใจและสมัครใจ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Vroom (1964) ที่ระบุว่า ความคาดหวัง (Expectancy) เป็นแรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้บุคคลเชื่อว่าความพยายามจะนำไปสู่ผลสำเร็จในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับงานของวัฒนา ศรีถาวร และอังสนา ศรีประเสริฐ (2564) ที่ระบุว่า ความคาดหวังต่อผลลัพธ์จากมาตรการภาษีของรัฐมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาผลกระทบของมาตรการลดหย่อนภาษีในกลุ่มอาชีพเฉพาะ เช่น ผู้ประกอบการรายย่อย หรือแรงงานอิสระ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเสียภาษีในแต่ละกลุ่ม

2. ควรเพิ่มการศึกษาปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม เช่น ความไว้วางใจในหน่วยงานรัฐ หรือการรับรู้ความยุติธรรมของระบบภาษี

3.ควรขยายพื้นที่ศึกษาครอบคลุมภูมิภาคอื่น เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเชิงพื้นที่

4. ควรใช้ระเบียบวิธีแบบผสม (Mixed Methods) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เสียภาษี เพื่อให้เข้าใจแรงจูงใจเชิงพฤติกรรมอย่างรอบด้านมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2568). สถิติจำนวนประชากร. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2568, จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData

กรมสรรพากร. (2567). รายงานสรุปผลการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีงบประมาณ 2567. กรุงเทพฯ: กรมสรรพากร.

กรมสรรพากร. (2567). รายงานสถิติการจัดเก็บภาษีประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรุงเทพฯ: กรมสรรพากร.

กระทรวงการคลัง. (2566). รายงานสรุปผลมาตรการช้อปดีมีคืน ปีงบประมาณ 2566. กรุงเทพฯ: กระทรวงการคลัง.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2566). รายงานผลการดำเนินงานโครงการเราเที่ยวด้วยกัน ระยะที่ 5. กรุงเทพฯ: กระทรวงการคลัง.

นิลุบล เกตุแก้ว. (2566). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเปิดรับประสบการณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาจิตวิทยาตามแนวคิดความเข้มแข็งทางจิตใจและทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2568, จาก https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=13079&context=chulaetd

ประทุมมา พุฒิบูลย์. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาติที่ทำงานในประเทศไทย. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ, 50(3), 33–47.

พรเทพ สิงหกุล และ กาญจนา มีศิลปวิกกัย. (2562). การรับรู้และความคาดหวังเพื่อสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนารายการฝนฟ้าอากาศช่อง 7HD. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 15(1), 216–226. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2568, จาก https://journal.lib.buu.ac.th/index.php/social/article/view/6685/3859

พรรณเพ็ญแข โฉมอ่อน. (2563). ความคาดหวังของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 1–15. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วรัญพงศ์ บุญศิริธรรมชัย. (2567). ความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากภาษีเงินได้จากการจ้างแรงงาน: กรณีศึกษาพนักงานไอที. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนครพนม, 10(1), 55–68.

วสุพล ตรีโสภากุล และ ดุษฎี โยเหลา. (2558). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนในการอธิบายพฤติกรรมการนำข้อมูลบนเฟซบุ๊กแฟนเพจประกอบการตัดสินใจซื้อ. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 8(1), 85–100. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2568, จาก https://so03.tci- thaijo.org/index.php/jprad/article/view/133319/99967

วัฒนา ศรีถาวร และ อังสนา ศรีประเสริฐ. (2564). พฤติกรรมการเสียภาษีและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของผู้ประกอบการ SMEs: มุมมองของผู้ทำบัญชีและเจ้าหน้าที่สรรพากร. วารสารบัญชีและการจัดการ, 13(1), 1–17.

สุทธิวรรณ อร่ามเรือง. (2565). ประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนในการจัดโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2568, จาก https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5933/3/SuttiwanAramreung.pdf

สุริสา จัตุชัย และ ศุภกฤต ปิติพัฒน์. (2566). โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 21(2), 1–20.

Ajzen, I. (1985). From intentions to actions: A theory of planned behavior. In J. Kuhl, & J. Beckmann (Eds.), Action control: From cognition to behavior (pp. 11–39). Berlin, Germany: Springer-Verlag.

Allingham, M. G., & Sandmo, A. (1972). Income tax evasion: A theoretical analysis. Journal of Public Economics, 1(3–4), 323–338. https://doi.org/10.1016/0047-2727(72)90010-2

Vroom, V. H. (1964). Work and motivation. Englewood Cliffs, United States: Prentice-Hall.